NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
ANTONIO TIZZANO
prednesené 17. novembra 2005 [1]

1. Rozsudkom z 3. decembra 2003, Volkswagen/Komisia (T-208/01, Zb. s. II-5141, ďalej len „napadnutý rozsudok"), Súd prvého stupňa zrušil rozhodnutie Komisie 2001/711/ES z 29. júna 2001 v „konaní podľa článku 81 Zmluvy ES" (ďalej len „sporné rozhodnutie") [2], ktoré postihovalo spoločnosť Volkswagen za to, že uzavrela dohodu s koncesionármi patriacimi do jej nemeckej siete predajcov, ktorej účelom bolo stanovenie ceny pri predaji automobilov modelu Passat. Komisia sa tým domáha zrušenia tohto rozsudku.

I — Skutkový stav a konanie

A — *Skutkové okolnosti sporu*

2. V napadnutom rozsudku sú skutkové okolnosti sporu uvedené takto:

„1. Volkswagen AG (ďalej len „spoločnosť Volkswagen" alebo „žalobkyňa") je holdingová spoločnosť a najväčší podnik skupiny Volkswagen pôsobiaci v odvetví automobilovej výroby. Motorové vozidlá, ktoré žalobkyňa vyrába, sú predávané v Európskom spoločenstve v rámci systému selektívneho a výhradného predaja prostredníctvom predajcov, s ktorými táto spoločnosť uzatvorila koncesionársku zmluvu.

2. Podľa článku 4 ods. 1 koncesionárskej zmluvy v zneniach zo septembra 1995 a januára 1998 spoločnosť Volkswagen vyčlenila predajcovi zmluvnú oblasť na účely programu dodávok a popredajného servisu. Na druhej strane sa predajca zaviazal účinne podporovať predaj a popredajný servis v oblasti trhu, ktorá mu bola zverená, a optimálne využiť trhový potenciál. Podľa článku 2 ods. 6 (znenia z januára 1989) alebo ods. 1 (znenia zo septembra 1995 a januára 1998) koncesionárskej zmluvy je predajca povinný ‚chrániť a všemožne podporovať záujmy spoločnosti Volkswagen, organizácie predaja motorových vozidiel Volkswagen a ochrannej známky Volkswagen'. Rovnako sa tam uvádza, že ‚predajca bude na tie účely rešpektovať všetky požiadavky, ktoré si vyžaduje realizácia

1 — Jazyk prednesu: taliančina.

2 — Rozhodnutie Komisie 2001/711/ES z 29. júna 2001 v konaní podľa článku 81 Zmluvy ES (vec COMP/F-2/36.693 — Volkswagen) [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 262, s. 14).

zmluvy, týkajúce sa predaja nových vozidiel Volkswagen, dodávania náhradných dielov, popredajného servisu, podpory predaja, reklamy a školenia, ako aj zabezpečenia technickej úrovne v príslušných oblastiach obchodnej činnosti spoločnosti Volkswagen'. Nakoniec podľa článku 8 ods. 1 koncesionárskej zmluvy, [spoločnosť Volkswagen] vydá nezáväzné cenové odporúčania pre konečné ceny a cenové zľavy'."

B — *Napadnuté rozhodnutie*

3. Komisia v nadväznosti na sťažnosť kupujúceho motorových vozidiel začala správne konanie na účely zistenia prípadného porušenia článku 81 ods. 1 ES, pokiaľ ide o stanovenie predajnej ceny modelu vozidla Volkswagen Passat v Nemecku. Na záver konania prijala Komisia napadnuté rozhodnutie, v ktorom:

— sa uvádza, že spoločnosť Volkswagen porušila ustanovenia článku 81 ods. 1 ES tým, že „stanovila predajné ceny modelu VW Passat, keď vyzvala svojich nemeckých zmluvných predajcov, aby pri predaji tohto modelu vôbec neposkytovali zákazníkom cenové zľavy alebo ich poskytovali iba v obmedzenom rozsahu" (článok 1),

— uložila spoločnosti Volkswagen pokutu vo výške 30,96 miliónov eur (článok 2).

4. V odôvodnení rozhodnutia sa Komisia snažila preukázať: i) že spoločnosť Volkswagen uzavrela dohodu s nemeckými koncesionármi o cene pri predaji modelov Passat (body 56 až 69); ii) že predmetom tejto dohody bolo obmedzenie hospodárskej súťaže (body 70 až 74); iii) že spôsobila značnú škodu v obchode medzi členskými štátmi (body 81 až 91) a iv) že sa na spornú dohodu nevzťahovala výnimka pre individuálne dohody alebo kategórie dohôd podľa článku 81 ods. 3 Zmluvy (body 93 až 96).

5. Pokiaľ ide konkrétne o prvé hľadisko, ktoré je predmetom tohto odvolania, Komisia odvodila existenciu dohody v oblasti cien z troch obežníkov, ktoré zaslala spoločnosť Volkswagen všetkým nemeckým koncesionárom, a z piatich listov od nich (ďalej len „sporné výzvy"), v ktorých ako výrobca automobilov vyzývala svojich predajcov, aby neposkytovali zľavy (alebo aby ich poskyto-

vali iba vo veľmi obmedzenom rozsahu) na predaj vozidiel Passat, pričom im hrozila právnymi následkami v prípade nedodržania týchto pokynov (body 29 až 55).

6. Podľa Komisie neboli tieto pokyny výlučne jednostranným konaním spoločnosti Volkswagen, ale dohodou v zmysle článku 81 ES, keďže patrili do rámca dlhodobejších obchodných vzťahov medzi výrobcom a jeho koncesionármi na základe príslušných koncesionárskych zmlúv (body 57 až 59). Ako totiž vyplýva z „ustálenej judikatúry Súdneho dvora, zo vstupu do siete koncesionárov vyplýva, že zmluvné strany výslovne alebo mlčky akceptujú politiku predaja stanovenú výrobcom. Obežníky sa teda stali súčasťou dohôd spoločnosti Volkswagen AG a jej zmluvných koncesionárov, keďže sa považovali za súčasť bežných obchodných vzťahov na základe existujúcej všeobecnej dohody (koncesionárska zmluva)“ (bod 57).

7. Súd Spoločenstva najmä objasnil, že „už výzvy výrobcu motorových vozidiel adresované jeho zmluvným predajcom predstavujú dohodu, ak ‚ich účelom je ukladať koncesionárom podmienky... pri plnení ich zmluvy s (výrobcom alebo dovozcom)‘“. Táto podmienka bola podľa Komisie v tomto prípade jasne splnená (bod 62).

8. Komisia sa následne domnievala, že „n[ebolo] potrebné zistiť, či a v akom rozsahu nemeckí koncesionári spoločnosti Volkswagen skutočne zmenili svoje určenie cien na základe obežníkov a výziev“ (bod 68).

9. Komisia napokon odmietla tvrdenia spoločnosti Volkswagen, podľa ktorých dotknutá cenová politika nemohla byť koncesionármi akceptovaná ani mlčky, pretože nielenže nebola uvedená v koncesionárskej zmluve, ale bola dokonca v rozpore s článkom 8 ods. 1 tejto zmluvy.

10. Podľa Komisie sa naopak sporné výzvy opierali o ustanovenie tejto zmluvy: článok 2 ods. 6 (bod 64). Okrem toho sa nedá hovoriť o „rozpore“ medzi dotknutou výzvou a článkom 8 ods. 1 zmluvy. Tento článok ustanovuje, že „[spoločnosť Volkswagen] vydáva nezáväzné cenové odporúčania na konečné ceny a cenové zľavy“. Podľa nasledujúcich odsekov tohto článku sa tieto odporúčania týkajú výpočtu cien a protihodnôt, ktoré sa majú uplatňovať medzi koncesionárom a výrobcom. Keďže tento mechanizmus obsahuje aj právo

výrobcu vydávať nezáväzné cenové odporúčania, pre koncesionára neexistujú osobitné záruky, že sa výrobca v budúcnosti zdrží vydávania záväzných cenových odporúčaní napríklad na základe článku 8 ods. 1 zmluvy" (bod 65).

C — *Konanie pred Súdom prvého stupňa a napadnutý rozsudok*

11. Žalobou podanou 10. septembra 2001 spoločnosť Volkswagen navrhla, aby Súd prvého stupňa v prvom rade zrušil rozhodnutie Komisie a, subsidiárne, aby znížil pokutu uloženú týmto rozhodnutím.

12. Rozsudkom z 3. decembra 2003 Súd prvého stupňa vyhovel hlavnému žalobnému dôvodu spoločnosti Volkswagen týkajúcemu sa skutočnosti, či sa na tento prípad vzťahuje článok 81 ods. 1, a zrušil napadnuté rozhodnutie, keďže podľa jeho názoru „Komisia neposkytla... dôkaz o zhode vôle žalobkyne a jej koncesionárov, pokiaľ ide o sporné výzvy" [3].

3 — Napadnutý rozsudok, bod 68.

13. Pri posudzovaní žalobného dôvodu žalobkyne Súd prvého stupňa s odvolaním sa najmä na rozsudok Bayer [4] predovšetkým pripomenul, že „pojem dohoda v zmysle článku 81 ods. 1 ES sa viaže na existenciu zhody vôle najmenej dvoch účastníkov, ktorej forma prejavu nie je dôležitá, pokiaľ verne vyjadruje vôľu týchto účastníkov" [5], a teda že do pôsobnosti tohto ustanovenia nepatrí rozhodnutie výrobcu, [ktoré] je jednostranným konaním podniku" [6].

14. Súd prvého stupňa ďalej uvádza, že na účely použitia článku 81 ES je teda potrebné „rozlišovať prípady, keď určitý podnik prijme skutočne jednostranné opatrenie bez výslovnej alebo konkludentnej spoluúčasti iného podniku, od prípadov, keď jednostranný charakter je iba zdanlivý. Kým prvý prípad nespadá pod článok 81 ods. 1 ES, druhý prípad musí byť považovaný za dohodu medzi podnikmi, a teda môže patriť do pôsobnosti tohto článku. Tak tomu bude najmä v prípade praktík a opatrení obmedzujúcich hospodársku súťaž, ktoré výrobca prijal zdanlivo jednostranne v rámci svojich zmluvných vzťahov s predajcami, ktorí s nimi minimálne konkludentne súhlasili" [7].

4 — Rozsudok Súdu prvého stupňa z 26. októbra 2000, Bayer/Komisia, T-41/96, Zb. s. II-3383.

5 — Napadnutý rozsudok, bod 32.

6 — Napadnutý rozsudok, bod 33.

7 — Napadnutý rozsudok, bod 35.

15. V tejto súvislosti však Súd prvého stupňa zdôraznil, že z ustálenej judikatúry Spoločenstva [8] „vyplýva..., že Komisia sa nemôže domnievať, že zdanlivo jednostranný postup výrobcu prijatý v rámci zmluvných vzťahov so svojimi predajcami môže byť v skutočnosti zdrojom dohody medzi podnikmi v zmysle článku 81 ods. 1 ES, ak sa nepreukáže, že ostatné zmluvné strany výslovne alebo mlčky s postupom prijatým výrobcom súhlasili“ [9].

16. Po tomto pripomenutí potom Súd prvého stupňa pristúpil k posúdeniu, či sa na skúmaný prípad vzťahuje článok 81 ods. 1, a uviedol, že sama Komisia pripustila, že „nebolo preukázané, že sporné výzvy boli realizované v praxi“. A to preto, že takéto zistenie nepovažovala za potrebné, keďže podľa jej názoru bola dotknutá politika predaja mlčky a vopred prijatá koncesionármi v okamihu podpisu koncesionárskej zmluvy. [10]

17. Súd prvého stupňa však toto tvrdenie odmietol. Podľa jeho názoru predchádzajúci súhlas „s vývojom zmluvy v dôsledku uzatvorenia koncesionárskej zmluvy, ktorá je v súlade s právom, možno predpokladať vtedy, ak ide o vývoj zmluvy v súlade s právom, ktorý zmluva predvída alebo ktorý predajca s ohľadom na obchodné zvyklosti alebo právny stav nemôže odmietnuť“ [11]. Naopak, nemožno prijať názor, že „na základe koncesionárskej zmluvy uzatvorenej v súlade s právom“ vyjadrili koncesionári súhlas vopred. [12] V takom prípade „súhlas s protiprávnym vývojom zmluvy môže byť vyjadrený iba vtedy, keď koncesionár pozná vývoj, o ktorý má predajca záujem“ [13].

18. Podľa názoru Súdu prvého stupňa tá istá judikatúra, na ktorú Komisia odkázala, ale potom ju nesprávne vyložila, potvrdzuje, že:

— „na konštatovanie existencie dohody v zmysle článku 81 ods. 1 ES je nevyhnutné predloženie dôkazu o zhode vôle“ a že

— „táto zhoda vôle sa musí vzťahovať na určité konanie, ktoré preto musí byť účastníkom známe pri jeho schválení“ [14].

8 — Súd prvého stupňa odkazoval najmä na rozsudky z 12. júla 1979, BMW Belgium a i./Komisia, 32/78, 36/78 až 82/78, Zb. s. 2435; z 25. októbra 1983, AEG/Komisia, 107/82, Zb. s. 3151; zo 17. septembra 1985, Ford/Komisia, 25/84 a 26/84, Zb. s. 2725; z 11. januára 1990, Sandoz prodotti farmaceutici/Komisia, C-277/87, Zb. s. I-45, a Bayer/Komisia, už citovaný.

9 — Napadnutý rozsudok, bod 36.

10 — Napadnutý rozsudok, body 38 až 40.

11 — Napadnutý rozsudok, bod 45.

12 — Tamže.

13 — Tamže.

14 — Napadnutý rozsudok, bod 56.

19. Naopak, „v protiklade s tým, čo uvádza [la] Komisia, z judikatúry nevyplýva, že rozhodujúcim prvkom na to, aby výzva tvorila súčasť zmluvy, je skutočnosť, že účelom tejto výzvy je ovplyvnenie koncesionára pri plnení uvedenej zmluvy. Keby to tak bolo, zaslanie výzvy predajcu svojim koncesionárom by systematicky viedlo k existencii dohody, keďže táto výzva je vo svojej podstate určená na ovplyvnenie koncesionárov pri plnení ich zmluvy“ [15].

20. Na základe týchto úvah dospel Súd prvého stupňa k záveru, že tvrdenie Komisie, podľa ktorého „podpis zmluvy... predpoklad[al] predchádzajúci a tichý súhlas [so] [spornými] výzvami“, takže nebolo potrebné „poskytnúť dôkaz o skutočnom súhlase koncesionárov s týmito výzvami“, bolo nedôvodné. [16]

21. Napokon Súd prvého stupňa zamietol žalobný dôvod, ktorý subsidiárne uviedla Komisia, podľa ktorého súhlas koncesionárov s dotknutými opatreniami mohol aj tak vyplývať z ustanovenia článku 2 v spojení s článkom 8 koncesionárskej zmluvy.

22. Súd prvého stupňa sa totiž na jednej strane domnieval, že „článok 2 ods. 1 alebo 6 koncesionárskej zmluvy, podľa ktorého sa koncesionár zaväzuje ‚všemožne podporovať záujmy spoločnosti Volkswagen, organizácie predaja motorových vozidiel Volkswagen a ochrannej známky Volkswagen‘, nemožno vykladať iba tak, že sa vzťahuje iba na zákonné prostriedky. Tvrdiť opak by totiž malo za následok, že z neutrálne formulovaného zmluvného ustanovenia by sme vyvodili, že predajcovia by boli viazaní protiprávnou zmluvou“ [17].

23. Súd prvého stupňa ďalej uvádza, že k inému záveru by nemohla viesť ani „skutočnosť, že v sporných výzvach sa spoločnosť Volkswagen [opierala] o článok 2 koncesionárskej zmluvy... Existencia prípadného vzájomného vzťahu medzi článkom 2 koncesionárskej zmluvy a spornými výzvami sa totiž môže preukázať iba objektívne, na základe rozboru dotknutého ustanovenia a nezávisle na tom, čo následne tvrdí jedna zo zmluvných strán. Ako bolo uvedené vyššie, zo znenia samotného článku 2 vyplýva, že toto ustanovenie vôbec neupravuje vývoj zmluvy v rozpore s hospodárskou súťažou“ [18].

24. Na druhej strane Súd prvého stupňa zdôraznil, že článok 8 ods. 1 zmluvy „je

15 — Napadnutý rozsudok, bod 57.
16 — Napadnutý rozsudok, bod 59.
17 — Napadnutý rozsudok, bod 63.
18 — Napadnutý rozsudok, bod 66.

rovnako neutrálne formulovaný a dokonca takým spôsobom, že spoločnosti Volkswagen zakazuje vydávať záväzné cenové odporúčania“ [19].

25. Vzhľadom na všetky vyššie uvedené úvahy dospel Súd prvého stupňa k záveru, že Komisia nepreukázala, že nemeckí koncesionári súhlasili s cenovou politikou spoločnosti Volkswagen, a preto bolo napadnuté rozhodnutie prijaté v rozpore s článkom 81 ods. 1 ES. [20]

D — *Konanie pred Súdnym dvorom*

26. V odvolaní podanom 16. februára 2004 Komisia navrhuje, aby Súdny dvor i) zrušil napadnutý rozsudok; ii) vrátil vec na rozhodovanie Súdu prvého stupňa a iii) zaviazal spoločnosť Volkswagen na náhradu trov konania.

27. Spoločnosť Volkswagen samozrejme s takýmito návrhmi nesúhlasila a navrhla, aby Súdny dvor zamietol odvolanie a zaviazal odvolateľku na náhradu trov konania.

28. Po skončení písomnej časti konania, ktorej súčasťou bola aj druhá výmena vyjadrení, boli účastníci konania vypočutí na pojednávaní 29. septembra 2005.

II — Právna analýza

29. Svojím jediným odvolacím dôvodom Komisia spochybňuje posúdenie Súdu prvého stupňa, podľa ktorého neboli výzvy, ktorými spoločnosť Volkswagen navádzala svojich koncesionárov, aby neposkytovali zľavy pri predaji modelov Passat, dohodami v zmysle článku 81 ods. 1 ES. Podľa jej názoru Súd prvého stupňa poskytol príliš zužujúci výklad pojmu „dohoda“, a preto porušil uvedené ustanovenie.

Tvrdenia účastníkov konania

30. Odvolateľka najmä tvrdí, že výklad, ktorý poskytol Súd prvého stupňa, je v rozpore s ustálenou judikatúrou [21], na základe ktorej ide o „dohodu“ v zmysle článku 81 iba na

19 — Napadnutý rozsudok, bod 64.

20 — Napadnutý rozsudok, bod 68.

21 — Komisia najmä odkazuje na rozsudky AEG/Komisia, už citovaný, Ford/Komisia, už citovaný, a rozsudok zo 6. januára 2004, BAI a Komisia/Bayer, C-2/01 P a C-3/01 P, Zb. s. I-23.

základe skutočnosti, že takéto výzvy vydával výrobca v rámci dlhodobejších obchodných vzťahov so svojimi predajcami podliehajúcich všeobecnej dohode prijatej vopred. Rovnako podľa toho istého smerovania judikatúry zaradenie predajcu do selektívneho systému predaja zahŕňa skutočnosť, že tento predajca výslovne alebo mlčky akceptuje politiku predaja stanovenú výrobcom. [22]

31. V týchto prípadoch teda na účel zistenia existencie dohody nie je na rozdiel od toho, čo tvrdí Súd prvého stupňa, potrebné preukázať, že predajcovia osobitne s dotknutým opatrením súhlasili. Nie je ani možné sa domnievať, že podpisom koncesionárskej zmluvy prijal koncesionár politiku predaja výrobcu, iba pokiaľ ide o jej vývoj v súlade s právom, alebo o opatrenia, o ktorých má vedomosť.

32. Podľa odvolateľky teda na rozdiel od predchádzajúcej judikatúry napadnutý rozsudok uložil príliš prísne podmienky na účel preukázania existencie dohôd týkajúcich sa vertikálnych obmedzení hospodárskej súťaže.

33. Komisia pokračuje, že okrem toho, že výklad pojmu dohoda uvedený v napadnutom rozsudku je v rozpore s ustálenou judikatúrou, prehliada tiež povahu a vlastnosti zmlúv o selektívnom predaji. Tieto zmluvy totiž ustanovujú všeobecný rámec, ktorý sa má používať určitý počet rokov, a teda má sa postupne dopĺňať a upresňovať podľa požiadaviek zmluvných strán, podmienok trhu, technického rozvoja, atď. Keďže taký vývoj nemožno predvídať v okamihu uzavretia koncesionárskej zmluvy, ponechávajú takéto dohody nevyhnutne niektoré aspekty na ďalšie rozhodnutie výrobcu, ako to uznal aj Súdny dvor v rozsudku Ford. Podpis dohody o predaji teda zahŕňa predchádzajúci súhlas predajcu s týmito opatreniami.

34. Komisia napokon kritizuje, že Súd prvého stupňa rozlišoval medzi vývojom zmluvy „v súlade s právom“ a „protiprávnym“ vývojom (bod 17 vyššie), pričom podľa odvolateľky z tohto rozlišovania nesprávne vyvodil, že: i) v okamihu podpisu zmluvy o predaji v súlade s právom predajca súhlasí iba s vývojom zmluvy v súlade s právom a že ii) neutrálne formulované ustanovenie sa môže týkať iba opatrení „v súlade s právom“.

35. Podľa Komisie nie je toto rozlíšenie podstatné na účely preukázania, že predajca

22 — Komisia najmä odkazuje na rozsudky Súdneho dvora z 24. októbra 1995, Bayerische Motorenwerke, C-70/93, Zb. s. I-3439, a z 18. septembra 2003, Volkswagen/Komisia, C-338/00 P, Zb. s. I-9189.

akceptoval opatrenie, ktoré prijal výrobca. Naopak, ako to napokon potvrdili aj prípady, ktorých sa týkali rozsudky Súdneho dvora v oblasti zmlúv o predaji, protiprávne opatrenia môžu byť prijaté na základe úplne zákonných alebo neutrálnych zmluvných ustanovení.

36. Komisia dodáva, že by išlo o kritérium ťažko uplatniteľné v praxi, pretože pre predajcu nie je vždy ľahké odlíšiť opatrenia v súlade s právom od protiprávnych opatrení, najmä ak si také posúdenie vyžaduje výklad predpisov o oslobodeniach vzťahujúcich na túto oblasť.

37. Spoločnosť Volkswagen sa naopak domnieva, že Súd prvého stupňa na tento prípad správne použil článok 81 ods. 1 ES a najmä, že výklad pojmu „dohoda", ktorý poskytol v napadnutom rozsudku, nie je v rozpore s ustálenou judikatúrou Spoločenstva.

Posúdenie

38. V tomto odvolaní sa znova otvára citlivá otázka uplatňovania článku 81 ods. 1 ES a najmä pojmu „dohoda", ktorý sa v ňom používa pre zdanlivo jednostranné správanie výrobcov v rámci obchodných vzťahov so svojimi predajcami. [23]

39. Presnejšie ide o určenie, či je možné predpokladať, ako to tvrdí Komisia a v protiklade s tým, čo tvrdí Súd prvého stupňa, že podpisom dohody o predaji predajca vopred súhlasí so všetkými opatreniami, ktoré výrobca prijme v rámci následného vzťahu, vrátane takého protisúťažného správania, akým je skúmané správanie.

40. Keďže aj Komisia, aj spoločnosť Volkswagen odpovedali na túto otázku s odkazom na početné rozsudky Súdneho dvora v oblasti dohôd o predaji, pričom dospeli k opačným záverom, zdá sa mi predovšetkým vhodné pokúsiť sa objasniť význam a pôsobnosť tejto judikatúry.

23 — V mojich návrhoch prednesených v už citovanej veci BAI a Komisia/Bayer som sa zaoberal podobnými otázkami výkladu článku 81 ES, aj keď v iných skutkových súvislostiach. Na rozdiel od skúmanej veci totiž v uvedenej veci výrobca a predajcovia neuzavreli žiadnu zmluvu o predaji a výrobca nezasielal svojim veľkoobchodníkom žiadne pokyny alebo požiadavky, ale „obmedzil sa" na ustanovenie systému množstva predaja na účely zabránenia alebo obmedzenia súčasne prebiehajúcich dovozov. Tieto návrhy však obsahujú rozbor judikatúry Spoločenstva v oblasti vertikálnych obmedzení, ku ktorým sa vrátim, ktorý môže byť aspoň čiastočne užitočný aj na účely preskúmania tejto veci (pozri najmä body 49 až 78).

41. Pokiaľ ide o hľadisko, ktoré je v tomto prípade podstatné, zdá sa mi, že Súdny dvor už ako zdanlivo jednostranné, a teda v skutočnosti ako pravé dohody kvalifikoval dva druhy opatrení prijímaných v rámci vzťahov medzi výrobcami a predajcami.

42. V prvom prípade ide o opatrenia, ktoré sú upravené v samotnej dohode o predaji. V tejto súvislosti sa súd Spoločenstva domnieval, že pristúpením k dohode, ktorá obsahuje, alebo aspoň umožňuje prijímanie ďalších opatrení zo strany výrobcu, predajca vopred súhlasí, že sa týmto opatreniam podriadi. Inými slovami, tie sa považujú za opatrenia patriace do rámca pôsobnosti článku 81 ods. 1 ES, keďže sú pokryté súhlasom so zmluvou o predaji, pričom by v podstate mali byť jej „neoddeliteľnou súčasťou".

43. Zdá sa mi, že táto logika je základom rozsudkov Ford, AEG a Bayerische Motorenwerke, na ktoré sa odvoláva na podporu svojho tvrdenia Komisia. [24] V rozsudku Ford totiž Súdny dvor zamietol tvrdenie žalujúcich spoločností vzhľadom na zdanlivo jednostrannú povahu týchto opatrení obmedzujúcich dodávky, pričom zdôraznil, že koncesionárska zmluva spoločnosti Ford „prenecha[la] určité aspekty neskorším rozhodnutiam výrobcu", medzi ktoré patria práve rozhodnutia v oblasti dodávania modelov motorových vozidiel, ako je to výslovne uvedené v prílohe I tejto zmluvy. [25] Aj keď to možno tak jasne nevyplýva z odôvodnenia príslušných rozsudkov, rovnako vo veciach AEG a Bayerische Motorenwerke sa dotknuté obmedzujúce opatrenia považovali za opatrenia, ktoré sú spôsobilé viesť k príslušným zmluvám o predaji [26], a preto mohol Súdny dvor dospieť k záveru, že správanie alebo rozhodnutie výrobcu nebolo jednostranným aktom, pretože patrilo do „existujúcich zmluvných vzťahov medzi podnikom a predajcami" [27].

44. Z rovnakého hľadiska je tiež potrebné spomenúť nedávny rozsudok Volkswagen, v ktorom Súdny dvor rozhodol, že článok 81 Zmluvy sa vzťahuje na obmedzenia dodávok, o ktorých rozhodol tento výrobca automobilov, pokiaľ ide o jeho talianskych akcionárov, pričom sa opieral predovšetkým o skutočnosť, že „koncesionárska zmluva *upravuje* možnosť obmedziť dodávky" [28]. V dôsledku toho „prijatím [takejto] zmluvy...

24 — V týchto veciach išlo v podstate o určenie, či opatrenia prijaté výrobcami boli samostatné a oddelené od dohôd o predaji alebo či boli nejakým spôsobom týmito dohodami pokryté, a malo sa teda na ne prihliadať pri posudzovaní ich zlučiteľnosti s pravidlami hospodárskej súťaže. Pre podrobnejší rozbor týchto rozsudkov pozri moje návrhy vo veci Bayer (najmä body 68 až 74).

25 — Rozsudok Ford, už citovaný, bod 20.

26 — Pozri rozsudky AEG/Komisia, už citovaný, body 38 a 39, a Bayerische Motorenwerke, už citovaný, bod 17.

27 — Rozsudky Ford/Komisia, už citovaný, bod 21, a AEG/Komisia, už citovaný, bod 38. Pozri tiež rozsudok Bayerische Motorenwerke, už citovaný, bod 17.

28 — Rozsudok Volkswagen, už citovaný, bod 64. Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

talianski koncesionári súhlasili s opatrením, ktoré bolo následne použité s cieľom zabrániť spätnému vývozu z Talianska“ [29].

45. Iný prípad iba zdanlivo jednostranných opatrení uvedený v judikatúre Spoločenstva odkazuje naopak na prípady absencie príslušných zmluvných ustanovení alebo dokonca neexistencie žiadnej zmluvy a vychádza z predpokladu, že súhlas s požiadavkami výrobcu môže byť poskytnutý nielen výslovným spôsobom, ale aj mlčky. V týchto prípadoch teda prijatie týchto požiadaviek vyplýva zo správania osôb, ktorým sú určené, s tým dôsledkom, že dohoda sa považuje za uzavretú aj vtedy, ak predajcovia ako odpoveď na uvedené požiadavky prejavia svoj súhlas konkrétnym správaním. [30]

46. Práve z tohto hľadiska sa súd Spoločenstva v rozsudku Sandoz domnieval, pričom prijal osobitne široký výklad pojmu dohoda, že „opakované objednávky, po ktorých nasledovali platby bez toho, aby zákazník namietal cenu uvedenú vo faktúrach obsahujúcich slová zakázaný vývoz, sú prejavom konkludentného súhlasu [s týmto obmedzujúcim ustanovením]“ [31]. Inými slovami, Súdny dvor *dokonca bez toho, aby overil, či potom v konkrétnom prípade boli dotknuté výrobky vyvezené, alebo nie*, uznal formu „tichého súhlasu“, a teda považoval „dohodu“ za uzavretú iba na základe skutočnosti, že po uvedení dotknutých slov vo faktúrach veľkoobchodníci proti týmto slovám nenamietali a ďalej sa pravidelne zásobovali u tohto farmaceutického výrobcu.

47. Na rozdiel od tvrdenia Komisie teda z práve preskúmaných rozsudkov nevyplýva, že na zistenie existencie dohody v zmysle článku 81 ods. 1 ES stačí iba konštatovanie, že opatrenie bolo prijaté výrobcom v rámci dlhodobejších obchodných vzťahov s vlastnými predajcami a/alebo títo predajcovia tvoria súčasť určitého systému predaja. [32] Naopak, dôležité je, že predajcovia súhlasili s určitým dotknutým opatrením, pričom sa tento súhlas mohol dohodnúť *vopred*, v zmluvných ustanoveniach (prvý

29 — Rozsudok Volkswagen, už citovaný, bod 65.

30 — Pozri najmä rozsudok BMW Belgium, už citovaný, body 28, 29 a 37.

31 — Rozsudok Sandoz, už citovaný, bod 11. Pozri tiež nedávny rozsudok BAI a Komisia/Bayer, už citovaný, bod 142.

32 — V tejto súvislosti pozri najmä už citovaný rozsudok BAI a Komisia/Bayer, v ktorom Súdny dvor uviedol, že „jednoduchá skutočnosť, že existuje súčasne dohoda, ktorá je vo svojej podstate neutrálna, a opatrenie obmedzujúce hospodársku súťaž prijaté jednostranným spôsobom, neznamená dohodu zakázanú týmto ustanovením. Preto jednoduchá skutočnosť, že opatrenie prijaté výrobcom, ktorého účinkom je obmedzenie hospodárskej súťaže patrí do rámca dlhotrvajúcejších obchodných vzťahov medzi výrobcom a jeho veľkoobchodníkmi, nestačí na tvrdenie, že existuje takáto dohoda“ (bod 141).

prípad), alebo *následne,* vo forme viac alebo menej výslovného súhlasu (druhý prípad).

48. Inými slovami, uplatnenie článku 81 ES nie je možné bez toho, aby sa zistila existencia zhody vôle dotknutých hospodárskych subjektov prijať určité správanie alebo opatrenie. Táto zhoda vôle zmluvných strán totiž neznamená iba hranicu medzi pôsobnosťou článkov 81 ES a 82 ES, a teda medzi úpravou, ktorá sa vzťahuje na oblasť dohôd, a úpravou, ktorá sa vzťahuje na jednostranné opatrenia, ale charakterizuje sám pojem dohoda.

49. Ak teda teraz prejdem k tomuto prípadu a pokúsim sa vyvodiť záver z práve vykonanej analýzy, zdá sa mi predovšetkým, že nie je možné vytýkať Súdu prvého stupňa, ako to robí Komisia, že nesprávne použil článok 81 ods. 1 ES, keď vyžadoval dôkaz o vôli nemeckých koncesionárov súhlasiť s určitými požiadavkami spoločnosti Volkswagen v oblasti cien, aj keď tieto požiadavky patrili do rámca dlhodobejších obchodných vzťahov upravených už existujúcou dohodou o predaji a keď boli koncesionári členmi systému selektívneho predaja. Tým, že vyžadoval „dôkaz o skutočnom súhlase koncesionárov [so] [spornými] výzvami“ [33], totiž Súd prvého stupňa neurobil nič iné, než uplatnil zásady, ktoré, ako už bolo uvedené, vyplývajú z judikatúry Spoločenstva v tejto oblasti.

50. Na predloženie takéhoto dôkazu sa mohla Komisia oprieť o dva rozdielne prístupy v súlade s vyššie uvedenými smerovaniami judikatúry.

51. Prvý prístup, ktorý sa môže definovať ako formálnejší, vyžadoval, aby odvolateľka preukázala, že ustanovenia koncesionárskej zmluvy umožňovali spoločnosti Volkswagen prijať také opatrenia, o aké ide v tejto veci.

52. Druhý prístup, ktorý sa môže považovať za lepšie zohľadňujúci skutočnú váhu každého účastníka vzťahu, posunul analýzu inde: do roviny konkrétneho správania nemeckých koncesionárov po zaslaní pokynov v oblasti zliav. Komisia sa tak mohla snažiť preukázať, že splnením alebo v každom prípade určitým spôsobom súhlasom s požiadavkami spoločnosti Volkswagen prejavili predajcovia svoj konkludentný súhlas s novou politikou výrobcu.

33 — Napadnutý rozsudok, bod 59.

53. Dodávam, že voľba tohto druhého prístupu mohla vyvolať citlivý problém výkladu významu a pôsobnosti spomínanej judikatúry Sandoz. A to preto, že by sa muselo posúdiť, či Komisia mohla odvodiť súhlas koncesionárov výlučne z (prípadnej) absencie ich námietok proti sporným výzvam alebo či naopak mohla tiež posúdiť, či existujú také okolnosti, na základe ktorých by sa dalo domnievať, že také automatické a skutočne trochu zjednodušujúce odvodzovanie nie je v tomto prípade odôvodnené.

54. Hneď však poviem, že v rámci preskúmania tohto odvolania nebude Súdny dvor musieť riešiť takúto problematiku, pretože Komisia nepoužila toto práve uvedené hľadisko na preukázanie súhlasu koncesionárov. Tým, že svoju analýzu založila výlučne na existencii zmluvy o selektívnom predaji, ktorej podpis mal vyvolať *predchádzajúci* súhlas s namietanými opatreniami [34], teda odvolateľka nepovažovala za „nevyhnutné zistiť, či a v akom rozsahu nemeckí koncesionári spoločnosti Volkswagen skutočne zmenili svoje určenie cien na základe obežníkov a výziev (bod 68 napadnutého rozhodnutia)" alebo či sa v každom prípade zdržali námietok proti sporným výzvam. [35]

55. Ostáva teda zistiť, či ide o druhý vyššie uvedený prípad, a teda či sa Komisia mohla skutočne oprieť o dotknutú koncesionársku zmluvu, aby mohla dohodu v oblasti cien medzi spoločnosťou Volkswagen a nemeckými predajcami považovať za uzavretú.

56. V tejto súvislosti však už Súd prvého stupňa sám zistil, že zákaz poskytovať zľavy, ktorý vydal výrobca automobilov svojim koncesionárom, nevychádza zo žiadneho ustanovenia koncesionárskej zmluvy. [36] Toto zistenie je posúdením dôkaznej hodnoty, ktorá sa má priznať dôkazom vykonaným

34 — Tento prístup tiež výslovne potvrdila na pojednávaní Komisia.

35 — Napadnutý rozsudok, body 38 a 39. V napadnutom rozhodnutí sa totiž Komisia odvoláva na správanie zmluvných strán (napríklad hrozby právnymi dôsledkami zaslané spoločnosťou Volkswagen jej koncesionárom v prípade nedodržania sporných výziev) výlučne na podporu svojho tvrdenia, podľa ktorého patrili sporné výzvy do „rámca pôsobnosti [koncesionárskej] zmluvy", a boli teda predajcami *vopred* akceptované (pozri napadnuté rozhodnutie, bod 66, a napadnutý rozsudok, bod 60). Okrem toho by sa na jediné správanie reprezentatívneho počtu koncesionárov, na ktoré sa odvoláva Komisia, aj tak nedalo odkazovať na účel preukázania nejakej formy súhlasu s dotknutým *osobitným* opatrením. Ako totiž vyplýva zo samotného rozhodnutia, kritika, ktorú uplatnila „rada koncesionárov" v súvislosti so zvýšenými zľavami priznanými niektorými z nich, sa vzťahovala na „iný model" motorového vozidla, na Golf A4, a nie na Passat, ktorý bol predmetom sporných výziev (pozri napadnuté rozhodnutie, body 43 a 67). Obdobne Komisia spomína rozhovory o úprave cien medzi vedením spoločnosti Volkswagen a združením koncesionárov Volkswagen a Audi, avšak bez uvedenia presnejších údajov týkajúcich sa ich výsledkov, najmä bez objasnenia, či sa v rámci týchto rozhovorov zaoberali otázkou sporných výziev alebo nie (pozri napadnuté rozhodnutie, body 36 až 41).

36 — Pozri napadnutý rozsudok, body 62 až 67.

na Súde prvého stupňa (najmä zmluvným ustanoveniam, na ktoré sa odvoláva Komisia). Ide teda o zistenie „skutkového stavu", a teda druh posúdenia, ktorý na základe ustálenej judikatúry nemôže byť predmetom kontroly zo strany Súdneho dvora, pokiaľ nejde o prípad skreslenia dôkazov. [37] V rámci tohto odvolania však Komisia skreslenie nenamietala.

57. Odhliadnuc od toho však tiež musím zdôrazniť, že uvedený záver Súdu prvého stupňa sa mi zdá byť ťažko spochybniteľný aj vo svojej podstate. Pripomínam totiž, že okrem toho, že koncesionárska zmluva má neutrálne znenie, v článku 2 (v bode 2 vyššie), z ktorého podľa Komisie mohli vychádzať sporné výzvy, sa vôbec neuvádza cenová politika, avšak osobitne sa v ňom upravuje, že vo viacerých aspektoch politiky predaja (napríklad dodávanie náhradných dielov, popredajný servis, reklama, školenia, atď.) by koncesionári mali „rešpektovať všetky požiadavky" vymedzené výrobcom automobilov.

58. Navyše opatrenie, ktoré je predmetom tohto sporu, bolo tiež výslovne vylúčené jedným z ustanovení zmluvy, ktoré sú v tejto súvislosti podstatné, konkrétne v článku 8, podľa ktorého mohla spoločnosť Volkswagen poskytovať iba *„nezáväzné* cenové odporúčania pre konečné ceny a cenové zľavy".

59. Práve skutočnosť, že sporné výzvy neboli vôbec upravené v koncesionárskej zmluve alebo ich zmluva vôbec nepripúšťala, je teda podľa môjho názoru tým, čím sa skúmaný prípad jasne odlišuje od predchádzajúcej vyššie spomínanej judikatúry, v ktorej sa Súdny dvor domnieval, že opatrenie prijaté výrobcom je pokryté podpisom dohody o predaji (body 42 až 44 vyššie).

60. Zo všetkých týchto úvah podľa môjho názoru vyplýva, že Súd prvého stupňa sa správne domnieval, že „Komisia v napadnutom rozhodnutí neposkytla dôkaz o zhode vôle medzi [spoločnosťou Volkswagen] a jej koncesionármi v prípade sporných výziev" [38] s tým dôsledkom, že napadnuté rozhodnutie bolo prijaté v rozpore s článkom 81 ods. 1 ES.

61. Navrhujem preto, aby Súdny dvor toto odvolanie zamietol.

37 — Rozsudok z 28. mája 1998, Deere/Komisia, C-7/95 P, Zb. s. I-3111, body 21 a 22. V rovnakom zmysle pozri najmä rozsudky z 21. júna 2001, Moccia Irme a i./Komisia, C-280/99 P až C-282/99 P, Zb. s. I-4717, bod 78; z 8. mája 2003, T. Port/Komisia, C-122/01 P, Zb. s. I-4261, bod 27; zo 7. januára 2004, Aalborg Portland a i./Komisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, Zb. s. I-123, body 47 a 49, a uznesenie z 9. júla 2004, Fichtner/Komisia, C-116/03 P, neuverejnené v Zbierke, bod 33.

38 — Napadnutý rozsudok, bod 68.

III — O trovách

62. Vzhľadom na článok 69 ods. 2 rokovacieho poriadku a vzhľadom na návrh, ktorému som dospel vo veci zamietnutia odvolania, sa domnievam, že Komisia by mala byť zaviazaná na náhradu trov konania.

IV — Návrh

63. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor vyhlásil, že:

— odvolanie sa zamieta,

— Komisia Európskych spoločenstiev je povinná nahradiť trovy konania.